

Pa grogas Moran da wanaat e teuas da gaout aon rak e verc'hed. Ken engravet e oa levezon an den-se – bet gwechall leun a nerzh – en o buhez ma n'o doa gellet morse kuitaat Great Meadow da vat, daoust d'o micherioù, dimezioù, bugale ha tiez dezho e Dulenn pe e Londrez. Bremañ avat ne c'hellent ket lezel anezhañ da vont da goll.

— Dav 'vo dit yac'haat, Tadig. N'hellez ket kenderc'hel e-giz-se. Ne sikourez ket ac'hanomp. N'omp ket-ni evit pareañ ac'hanout, dav 'vo dit lakaat da boan.

— Piv 'ra forzh ? Piv an diaoul 'ra forzh ?

— Ni a ra. Ni a gar ac'hanout, kalz.

Dont a rejont holl da vare Nedeleg. Goude Nedeleg, Mona, an hini nemeti chomet dizimez, a zeuas bep dibenn-sizhun eus Dulenn.

A-wechoù e tileze Sheila he familh evit dont asambles ganti, hag ouzhpenn-se e c'hoarveze dezhi ober an hent hir e-kreiz ar sizhun. Re ger e kouste ar c'harr-nij da Maggie evit dont ingal. Prometet en doa o breur yaouank Michael e teufe eus Londrez da vare Pask met Luke, ar breur henañ, a nac'he atav dont. Gant ar soñj advevañ

Monaghan Day e oa an teir c'hoar. Ret e oa bet dezho displegañ d'o lezvamm Rose petra 'oa Monaghan Day. Biskoazh n'he doa klevet kaoz eus se abaoe an amzer ma oa o chom en ti.

— Monaghan Day a oa foar fin miz C'hwevrer e Mohill. Bep bloaz e teue McQuaid d'an ti da geñver Monaghan Day. Bet e oa dindan urzhioù Moran er memes bagad stourm e-pad ar brezel. Bep taol ma teue d'an ti e veze lonket ur voutailhad whiskey gant McQuaid.

— Ma c'hellfemp adveañ Monaghan Day evit Tadig, se a c'hellfe kas anezhañ en-dro war an tu mat. Gwechall e oa Monaghan Day un dra a-bouez bras evitañ.

— Kazi-sur ne oa ket gwall laouen o welet diskenn ur voutailhad whiskey en e di.

— Gwall ziskredik e oa Rose gant an holl abadenn-se.

— Morse ne veze nec'het gant McQuaid oc'h evañ ar whiskey. Panevet ar whiskey ne vije ket deuet McQuaid forzh penaos.

Ken pennek ha ken mennet e oant gant ar soñj-se ma ne oa ket bet Rose evit enebiañ outo. Arabat lavaret da Moran. Ur souezhadenn e ranke bezañ evitañ, ur stroñsadenn. Gant ar soñj diboell e oant e c'hellfe an darvoud-se cheñch penn d'e ziskar didec'hus, evel ma c'hoarvez ar burzhudoù e Lourdes. Aet e oa diwar o spered pegen terrubl hag hegasus e oa bet arnodenn Monaghan Day evit an holl diegezh. Gant an amzer e oa deuet da vezañ un darvoud meurdeus, harozus, un doare lid kevrinek, un dra a c'hellfe genel traoù dibosupl.

Dre garr-nij e teuas Maggie eus Londrez mintin an Devezh. Diambrouget e voe gant Mona ha Sheila e aerborzh Dulenn hag an teir anezho da vont da Great

Meadow gant karr Mona. Kemer a rejont o amzer. A-hed ar bloavezhioù e oant deuet da dostaat an eil re ouzh ar re all. Pep hini diouzh he zu e c'hellent bezañ taer-kenañ e-keñver tuioù gwan ar re all, met pa vezent asambles e teue o boudoù hiniennel da gendeuziñ en un unded peuzklok.

Ma ne oant ket ouzhpenn tammoùigoù spoue war lanvioù Dulenn pe Londrez, pa veze an teir c'hoar asambles e oant ar Voranezed, aristokratezed Great Meadow, ur bed dezhañ e-unan, hini ar c'hoarezed Moran. Kement elfennig kelachoù degaset gant hini pe hini anezho diwar o fenn dezho pe diwar-benn o familh tostañ – pe e vefe bugel, gwaz, ki, kazh, gwalc'herez listri, ur sae pe ur re votoù nevez, priz kement tra prenet ganto – a oa ken bamus da bep hini anezho ha pa vije bet o hini dezho ; ha kement netraig eus Great Meadow a oa evito un ere gwallbrizius. Pa vezent bodet asambles e oant ar c'hontrol-bev eus ar maouezed-se, a hej o fennoù diehan en ur ober mod da selaou ar re all, o spiañ an disterañ ehanig alan evit gellout en em silañ er gaoz ha kontañ poanioù ha gloarioù o ziez dezho, splann an dibasianted war o dremm tra ma c'hortozont ar poent mat.

Ur wech tremenet dre Mullingar e veizjont ne oa ket bet kontet tra ebet koulz lâret ganto. Un ehan a rejont e Longford, e-lec'h ma voe evet te ha debret sandwichoù en ostel, ha dres pa groge sklêrijenn ar goañv da ziskenn e oant o tremen dre ar gael digor dindan ar wezenn ivin bilimus.

Daoust ma felle dezho tevel war o bizit e oa bet kelaouet Moran gant Rose.

— Ar re-mañ a soñj dezho emañ oc'h ober ma zalaroù, me 'gred.

— Tamm ebet, a respontas-hi. Nemet soñjal a ra dezho e rankfes pareañ buanoc’h.

— Ha penaos o deus graet o c’hont evit dont o-zeir asambles evel-se ?

— Moarvat e oa degouezhet ’mod-se. Daoust ha ne vefe ket mat en em fichañ un tamm, evit ur wech ?

— Piv ’ra forzh bremañ forzh penaos ? emezañ dre anien, a-raok asantiñ lakaat e abid gell.

Ruziet e oa e benn gant ar from pa errujont.

Ken nervus e oant ma voe dispaket war an taol an holl brofoù degaset ganto : te, frouezh, ur voutailhad whiskey didailh – « Akomod e vo kaout anezhi en ti, ha pa ne fellfe da zen evañ, ha piv ’oar, marteze e teuio c’hoant deomp pakañ ur banne » –, ur seizenn voulllet, manegoù feur tev.

— Perak ’ta kas tout an traoù-se evidon ?

Displijout a rae dezhañ atav rankout degemer profoù.

— O klemm e oas da Nedeleg e oa revet bepred da zaouarn, Tadig.

Evel evit sachañ an evezh diouzh e zaouarn revet ingal e lakaas ar manegoù en ur farsal, hag ober van da vont a-dastorn dre ar sal evel un den dall.

— Ar manegoù zo evit bezañ lakaet er-maez tra ken. Tout an tourni-se zo savet da’z penn, me ’gred, Tadig.

Rose a dennas ar manegoù en ur c’hoarzhin, hag eñ oc’h ober evel pa rankfe gwiskañ anezho en ti.

— ’M eus ket komprenet c’hoazh petra ’n deus desachet an holl vandennad betek amañ, emezañ pa davas ar c’hoarzhadeg.

— ’Peus ket soñj peseurt devezh eo ? Monaghan Day ! An devezh ma teue atav McQuaid eus ar foar e Mohill, ha dav ’veze deomp fardañ ur pred bras evitañ.

— Petra 'n deus an dra-se da welet ganeomp ?

Evel ma veze lakaet diaes gant profoù e kasae pep dizouarañ eus an amzer dremenet. Arabat-krenn e vefe strafuilhet pe lakaet e brall froud an amzer-vremañ a felle dezhañ bevañ enni.

— Deomp-ni e oa un digarez ken kaer ha forzh pehini all da zont betek amañ, hag an holl ac'hanomp a c'helle dont d'ar memes poent. Ha setu ni amañ.

— Un digarez laou e oa neuze. McQuaid ne oa nemet ul lonker hag ul lañfre a oa asambles ganin er brezel. Truez 'm beze outañ. Ma 'm bije ket roet dezhañ ur pred a-zoare da Monaghan Day en dije tapet ur tortad spontus e Mohill.

— Deuet int a-bell da welet ac'hanout ha setu an degermer a ginnigez dezho, a damallas Rose war un ton skañv. Piv zo nec'het gant ar paourkaezh McQuaid, Doue d'e bardono. Pell zo eo aet da Anaon.

— Piv zo nec'het gant petra en deiz hiriv ? a c'houlenнас.

— Ni avat. Ni a zo nec'het bras. Karout a reomp ac'hanout.

— Ma, Doue d'ho kwarezo neuze. Arabat teurel evezh ouzhin. Skrivet 'm eus da hennzh, ho preur henañ : « N'eo ket gwall greñv ma barregezhioù d'an eur-mañ », met koulz 'vefe din skrivañ din-me ma-unan ha gortoz ur respont digantañ.

Didrouz ha dic'hoarzh e teuas de vezañ, hag en em serriñ warnañ e-unan a reas, en e goazez ma oa war an azezenn-garr e-tal an tan, o lakaat e vizied-meud da dreiñ en-dro an eil d'egile. Sufis e voe ur serr-lagad etre Rose hag ar c'hoarezed evit gouzout e oa gwelloc'h chom hep ober anv eus o breur henañ. Kregiñ a rejont laouen da aozañ ar

pred, en ur glask diehan sachañ evezh Moran war traig-mañ-traig, pep hini d'he zro, betek lakaat anezhañ da gemer perzh e imor vat ar familh dre o ampartiz dibar.

Pa azezjont ouzh taol a-benn ar fin eo Moran e-unan a gasas ar gaoz war McQuaid.

— McQuaid ne oa ket ur paotr fall met ur gudenn en doa gant ar boeson. Iskisat tra gantañ, hennezh a oa eus ar seurt tud a vez chañsus atav forzh petra 'rafent. P'en doa kroget da brenañ loened ne ouie seurt diwar-benn ar chatal. Koulskoude en doa graet fortun. Seurt tud en em zibab gwelloc'h er vuhez eget an dud dereat.

— Barr e vrud 'oa bet p'en doa gwisket dilhad paotr ar c'hazetennoù evit mont da c'hortoz an tren, eme Sheila, douetik.

Klevet he doa an istor-se a vloaz da vloaz evit Monaghan Day met ne ouie ket hag-eñ e c'houzañvfe Moran klevet kontañ eus ar brezel. Pa veze lakaet ar gaoz war se e chome mut-pesk peurvuiañ.

— Aze 'oa bet chañsus ivez, evit unan ha ne oa ket mestr war e nervennoù.

— Lâr' a rae atav e oas-te an den speredek nemetañ er bagad. Ha pep tra jedet ha prientet ganez bepred, betek an disterañ munud, a gredas Mona ouzhpennañ.

— Chomet e oan er skol pelloc'h evit ar re all. Er skolaj latin e Moyne. Goût a ouien lenn ur gartenn, jediñ an hedoù. Diaes deoc'h da grediñ, met McQuaid, evel kalz eus ar baotred all, a oa tost dizesk, daoust ma ouie mat sammañ ha lemel buan pa oa kaoz eus e c'hodell dezhañ. Aes e oa dibab anvioù ar re zesket d'an ampoent.

Evel evit kas an dorn prim en-dro d'e verc'hed d'ar Monaghan Day-se e krogas – evit ar wech kentañ dezho en o buhez – da gomz distrob diwar-benn ar brezel.

— Ar Saozon ne seblantent ket gouzout re vat petra e oant oc’h ober. Diouzh ar pezh a gerzhe mat evito en amzer kent e klaskent ober, da’m soñj. ’Peus ken ’met sellet ouzh afer an tren da skouer. Soñjit ’ta, kas ul lazhseniñ da zegemer ur c’horonal e-kreiz ar geunioù, gant ar vro a-bezh splujet er brezel. Ur bugel ne raje ket an dra-se.

— Arabat selaou koñchennoù an dud. Un afer fall-ki e oa bet. Ma ne dennemp ket war ar maouezed na war ar vugale evel ma rae ar *Black and Tans* e oa ac’hanomp ur vandennad muntreien memestra. War wellaat ez ae ar jeu atav, met tost bep sizhun e veze lazhet unan bennak ac’hanomp. Eus an daou zen warn-ugent er bagad a orin ne chome nemet seizh bev da boent an Arsav-brezel. Biskoazh ne ouimp ha bev e vefemp c’hoazh eus an eil deiz d’egile. Arabat lezel anezho d’ober goap ouzho’h. Ar brezel a dalveze yenijenn, glebor, chom sanket don en ur foz e-pad an noz gant chas arajet war da lerc’h, hep gouzout penaos kemer penn an hent etrezek pal da gerzhadenn hir. Se an hini ’oa ar brezel, ha n’eo ket pa oa al laz-seniñ o c’hoari na pa deue ur politiker brein da ledañ bleunioù war an douar.

— Ha petra hon eus bet evit se ? Ur vro, ma c’hellfer krediñ anezho. Lod eus hor paotred deomp er postoù uhelañ e plas un toullad Saozon. Ouzhpenn un hanter eus ma familh a zo e Bro-Saoz o labourat. Hag evit petra ? Touellerezh-rik e oa bet, penn-da-benn.

— War a lavarer e oas da dizhout ar renkoù uhelañ en arme, nemet harzet e oas bet. Itriket ’oa bet ganto evit gwaskañ ac’hanout, a lâre McQuaid atav, eme Sheila, broudet gant imor ar re all.

— Harzet e oan bet, sur, met ne oa ket tremenet ken

eeun hag ar pezh a lâr ar paourkaezh McQuaid. En amzer peoc'h en arme e rankez lipañ revrioù hag anavezout an dud a-zoare ma fell dit mont war-raok. Me n'on ket bet mailh morse evit ober mignoned eus an dud. Moarvat e ouzit an dra-se 'benn bremañ, a ouzhpennas, mousfent gantañ.

Daeloù a oa e daoulagad ar merc'hed pa glaskjont mousc'hoarzhin dezhañ en-dro. Sioul hag aketus e oa Rose.

— Evit tud evel McQuaid ha me eo bet ar brezel al lodenn wellañ eus hor buhez. Goude-se ne oa ket bet an traoù ken plaen ha ken sklaer ken. Morse ne oamp bet evit peurgompren stad an traoù goude-se, 'm eus aon. Gwelloc'h 'vije bet ma vije ket bet c'hoarvezet ar brezel-se. Skuizh on bremañ. Merc'hed dreist oc'h bet evit dont eus ken pell-se evit gwelet un denig kozh klañv.

Tennañ a reas e chapeled eus e yalc'hig. A-istribilh e oa ouzh e zorn, laosk.

— Forzh penaos ne vern tamm ebet ken, nag evidoc'h nag evidon, met forzh piv a c'hello kaout ar c'hoarzh diwezhañ eus an afer-se zo 'vont da c'hoarzhin e-pad pell. Dav deomp klask labourat ken mat hag e c'hellomp ha *pediñ*.

Ken rented ha ken skuizh e oa e neuz ma voe kinniget lavaret ar rozera en e gambr. Nac'hañ krenn a reas avat. Mont a reas war benn e zaoulin ouzh an daol, ken sonn bepred.

« *C'hwï, O ma Salver, digorit din ma muzelloù,* » a c'halvas. Pa zeuas poent an dedi e paouezas, evel pa vefe bet o klask un dra bennak. Neuze, en ul luc'hedenn brim, evel ma ouie ober a-wechoù, e anavezad padusted spered mat ha karantez e verc'hed, ur garantez hag e kave ken diaes peurvuiañ rentañ dezho en-dro.

— Emberr e kinnigomp ar rozera santel-mañ da repos ene James McQuaid.

Ur wech echu ar pedennoù e pokas ar merc'hed dezhañ, pep hini d'he zro, ha mont a reas Rose gantañ betek o c'hamb. Kregiñ a reas ar merc'hed da skaotañ al listri ha da gempenn. Prim e voe renket lastez an deiz, ha prest e voe ar gegin evit an dijuni.

Pa welas Rose an daol staliet evit ar mintin e lavaras :

— Ma chomjec'h re bell amañ e vefen-me breinet. N'ouzon ket petra 'fell deoc'h kaout met c'hoant 'm eus da c'hoari ma merc'h fall emberr, ha kaout ur sigaretenn hag ur banne whiskey tomm. Emberr avat oc'h deuet a-benn da sachañ Tadig 'maez eus e spered. Un dra dispar eo bet evit Tadig kaout an holl ac'hanoc'h amañ.

Antronoz vintin e oant holl o straniñ gant o dijuni hag o saourañ ar flapaj ha tommder an ti, o sellet ouzh ar bodoù geot reut-holl gant ar rev er park gwenn, ar geot glas nemetañ e stumm kelc'hioù ramzel teñval dindan ar gwez sipres, pa voe klevet un tenn fuzuilh o tont eus ar gambr e tu tal an ti.

Sellet a rejont an eil re ouzh ar re all, aonik, hag an holl anezho d'an daoulamm d'ar gambr. Eno e oa en e sav ouzh ar prenestr en e bijama, gant ar fuzuilh en e zorn, o sellet ouzh ar park dirak an ti, ma veze gwelet tarch du ur vran astennet war an douar gwenn-kann dindan ar wezenn onn.

— Mat emhout, Tadig ? a c'halvjont.

Pa voe sklaer ne oa c'hoarvezet netra gantañ e krias Rose :

— Spontet 'peus an holl ac'hanomp, Tadig.

— Al labous milliget-se a zo bet oc'h abuziñ ac'hanon e-pad devezhioù.

— Te zo 'vont da vervel gant ar yenijenn, o chom aze ouzh ar prenestr digor, a rebechas Maggie, ha Rose da vont da serriñ ar prenestr.

— 'Peus ket c'hwitet anezhañ avat.

Strivañ a rae Rose evit treiñ da farsadenn an darvoud droch-se.

— Morse n'en deus tennet Tadig hebiou, 'm eus aon, eme Mona.

— An tostañ on bet morse ouzh un den e oa pa 'm beze anezhañ e kouch va fuzuilh, ha gwech ebet ne 'm eus tennet hebiou.

Koll a rae ar gerioù liv ar c'hrizder, ken ezvezant ha rentet ma oa e vouezh.

Ur wech tennet ar gartouchenn c'houllo gantañ ne viras ket a Rose da gas kuit ar fuzuilh. En em wiskañ a reas ha debriñ e zijuni ouzh taol ganto. Adkaset e voe ar fuzuilh d'he flas e korn ar sal ha ne voe lavaret ger ebet ken eus ar vran varv.

— Skuizh adarre, emezañ goude un eurvezh, hag eñ o vont en-dro d'e gambr.

Maggie a oa da gemer ur c'harr-nij da Londrez d'an abardaez-se ha Sheila ha Mona da gas anezhi d'an aerborzh. Ne zlefe ket an div blac'h bezañ distro a-raok an dibenn-sizhun. Chom a reas Moran ha Rose e toull an nor da sellet ouzh ar c'harr o vont kuit. Un tamm hej a reas d'e zorn ouzh ar c'harr o kuitaat met ne lavaras mann pa serras Rose an nor, hag int en ti.

Ne oa ket bet advevet tra ebet gant Monaghan Day, nemet ur spes gwan ha froudennek eus ar pezh a oa bet gwechall. Tremenet Pask hag ur bern trechalioù all, pa ne oa hini ebet eus ar merc'hed evit dont da Great Meadow, e lakaas Rose he c'hoar da brenañ ur sae-vanac'h